

Forskerforbundets landsrådsmøte

Oslo, 19. mars 2024

Stortingsmeldingen om forskningssystemet

Sentrale spørsmål og veivalg

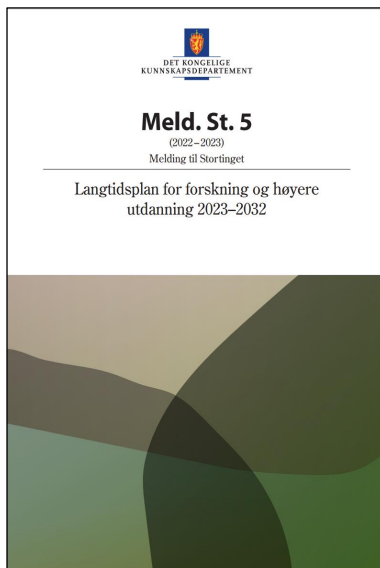
Espen Solberg

Forskningsleder, NIFU

Disposisjon

- Hvorfor en slik melding?
- Hva menes med et forskningssystem?
- Hvor står vi nå? Status og sentrale trender
- Offentlige forskningsbudsjetter og koordinering
- Noen systemspørsmål og veivalg

Hvorfor systemgjennomgang?

- Vurdere balansen mellom sektorene
- Vurdere balansen mellom ekstern finansiering og grunnfinansiering
- Gjennomgå Forskningsrådet
- Heve næringslivets FoU (2%-målet)
- Internasjonalt samarbeid vs. fagspråk
- Forbedre sektorprinsippet
- Utviklingsavtaler, arbeidsdeling og differensiering i UH-sektoren

fem område med særskilte moglegheiter og utfordringar

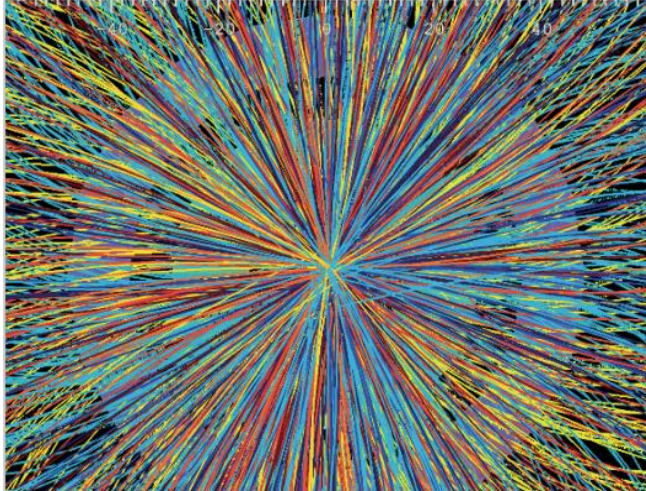
- KI og digitalt teknologiskifte
- Ny geopolitisk situasjon
- Kunnskap må tas raskere i bruk
- Oppdragsmarkedet i endring
- Tverrsektoriell samordning

Lite systemperspektiv i langtidsplanene

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Meld. St. 7
(2014–2015)
Melding til Stortinget

Langtidsplan for forskning og
høyere utdanning 2015–2024

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Meld. St. 4
(2018–2019)
Melding til Stortinget

Langtidsplan for forskning og
høyere utdanning 2019–2028

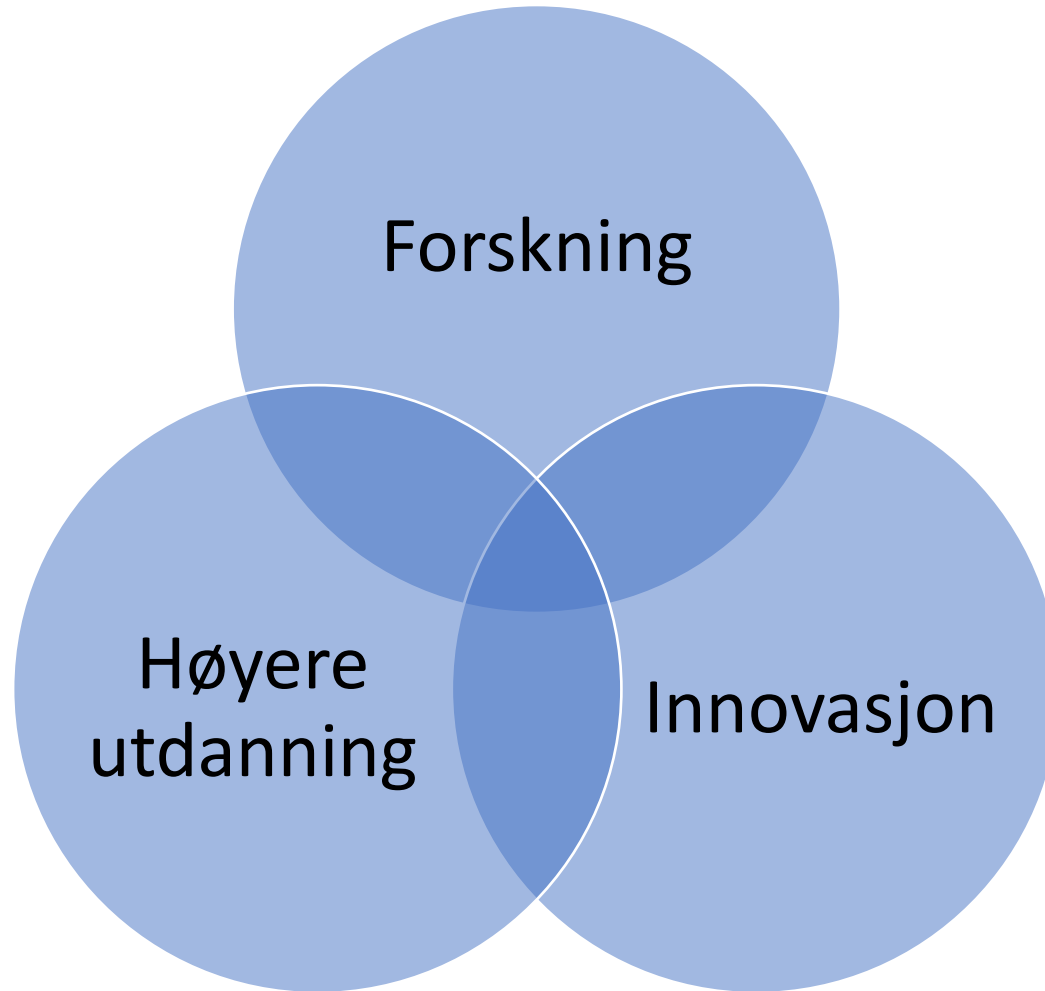

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Meld. St. 5
(2022–2023)
Melding til Stortinget

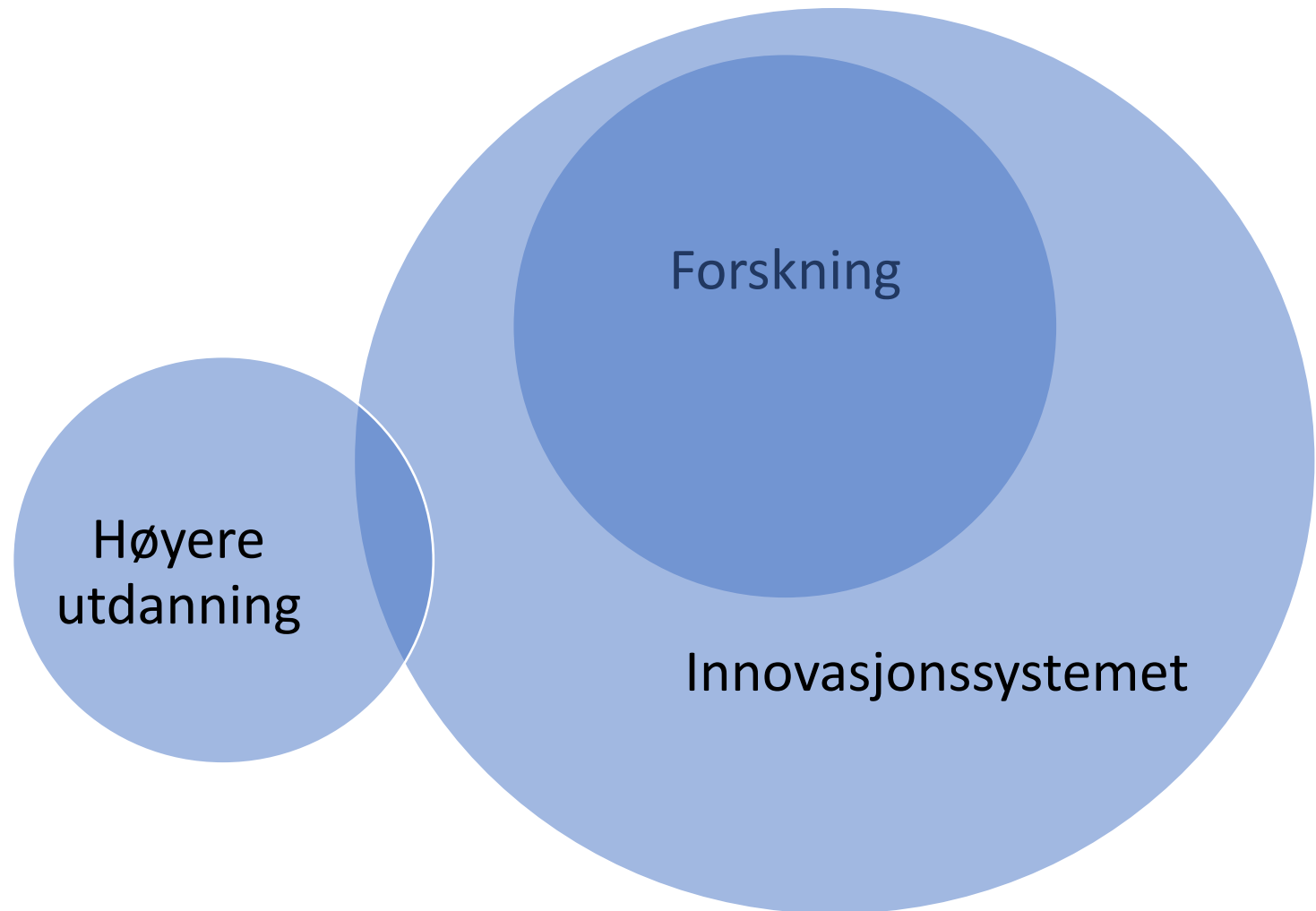
Langtidsplan for forskning og høyere
utdanning 2023–2032

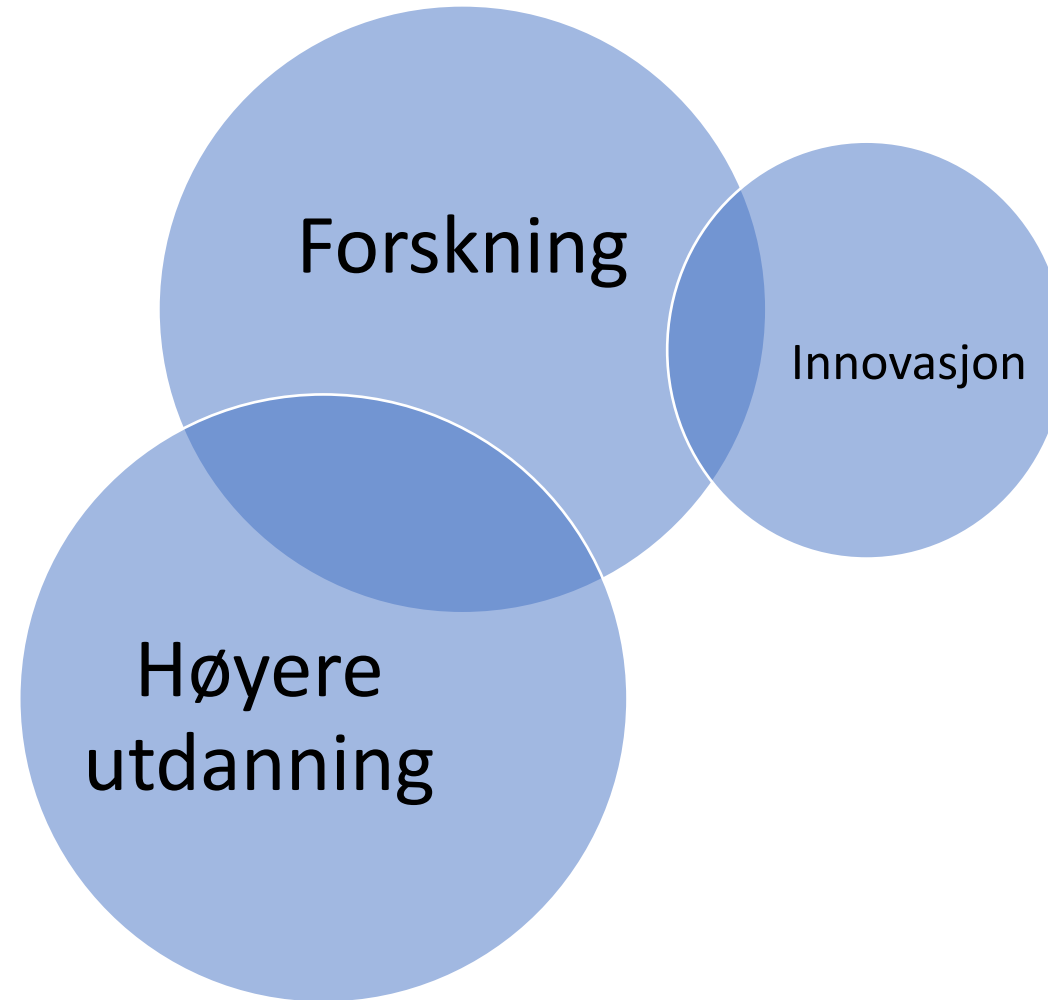
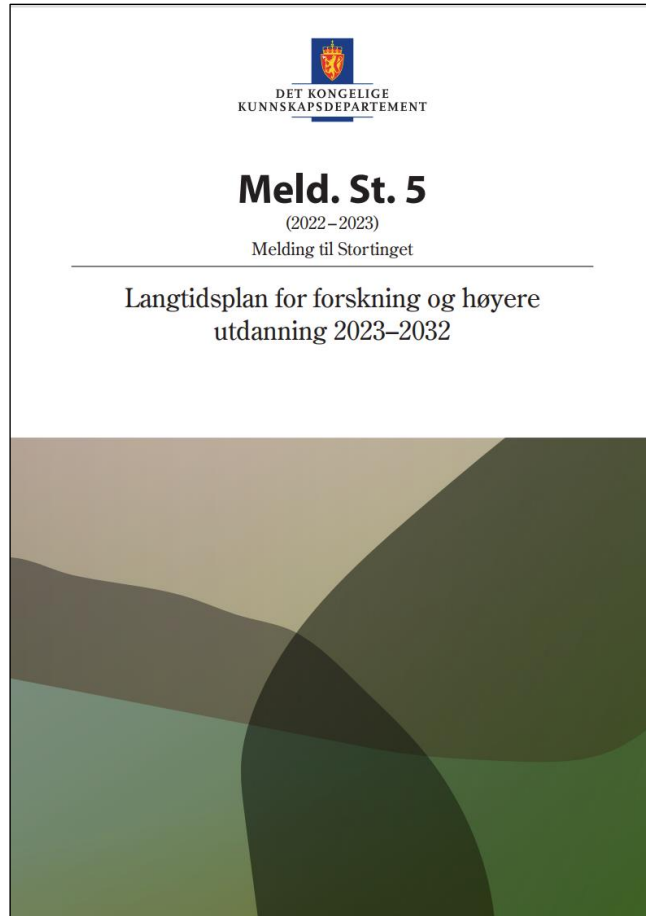
Hva mener vi med forskningssystemet?

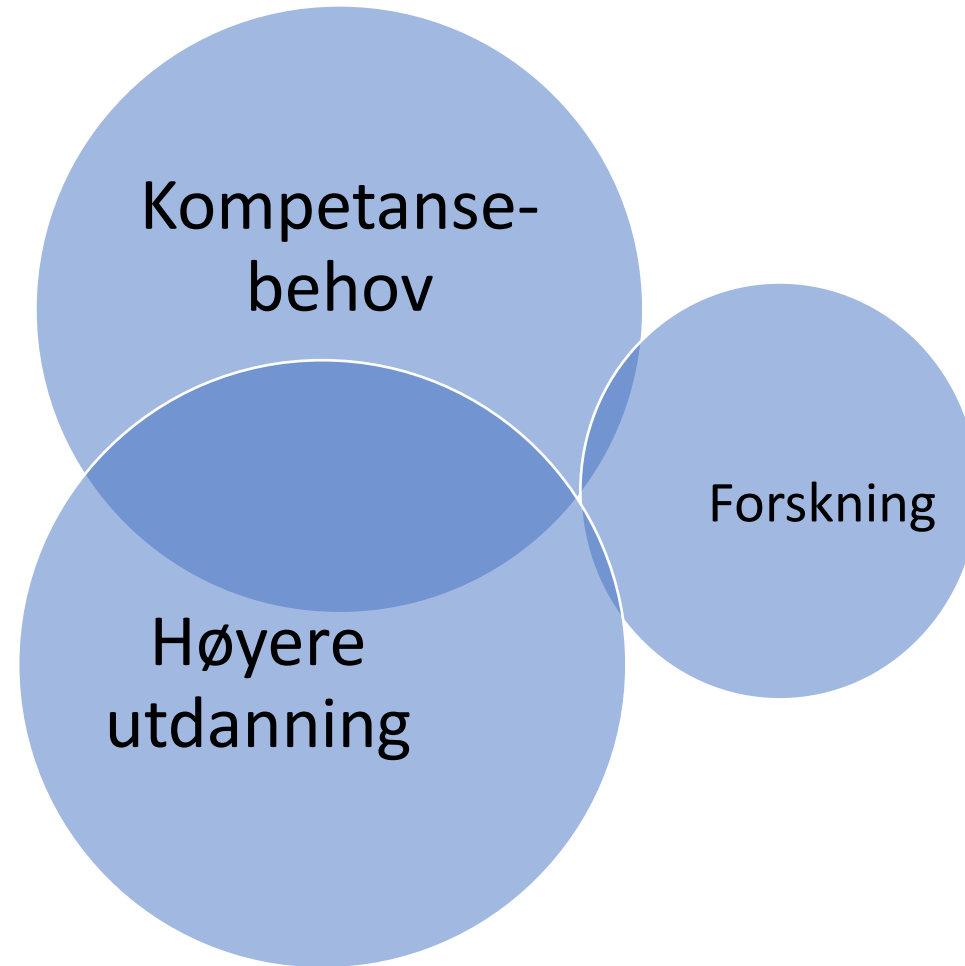
Forskning som del av innovasjonssystemet

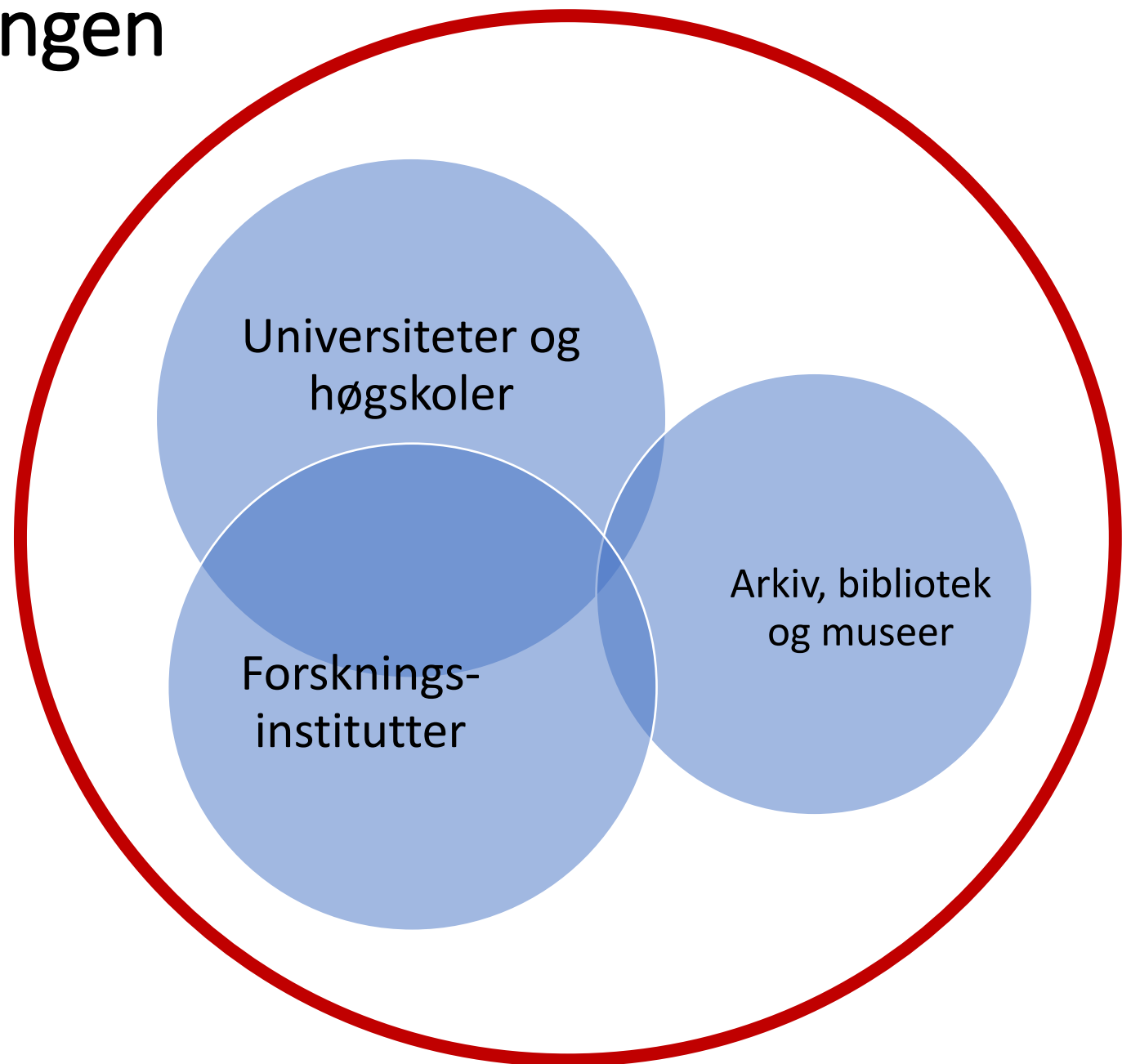
Hva mener vi med forskningssystemet?

Forskning drevet av utdanningspolitikk

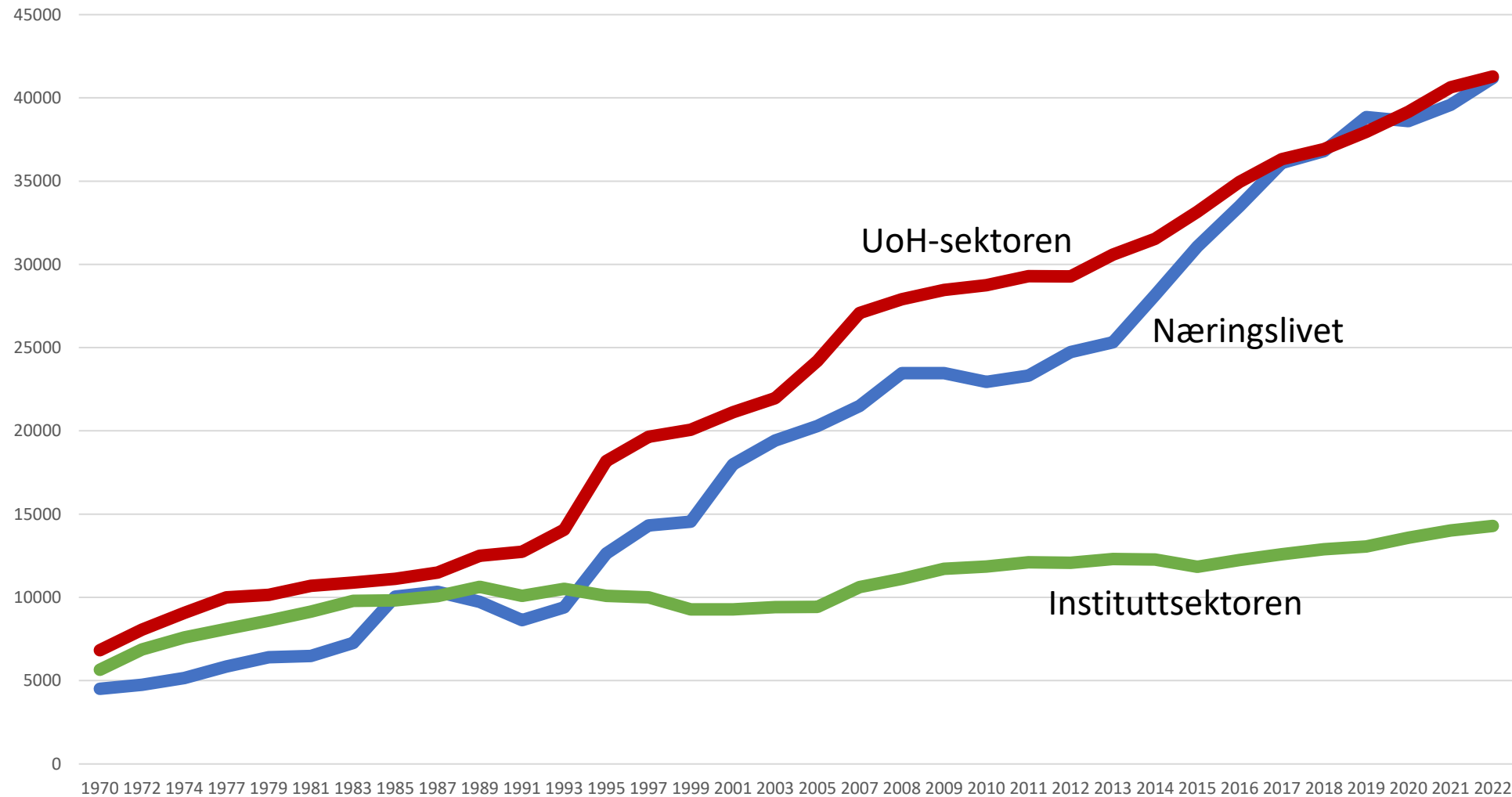

Kunnskapsallmenningen

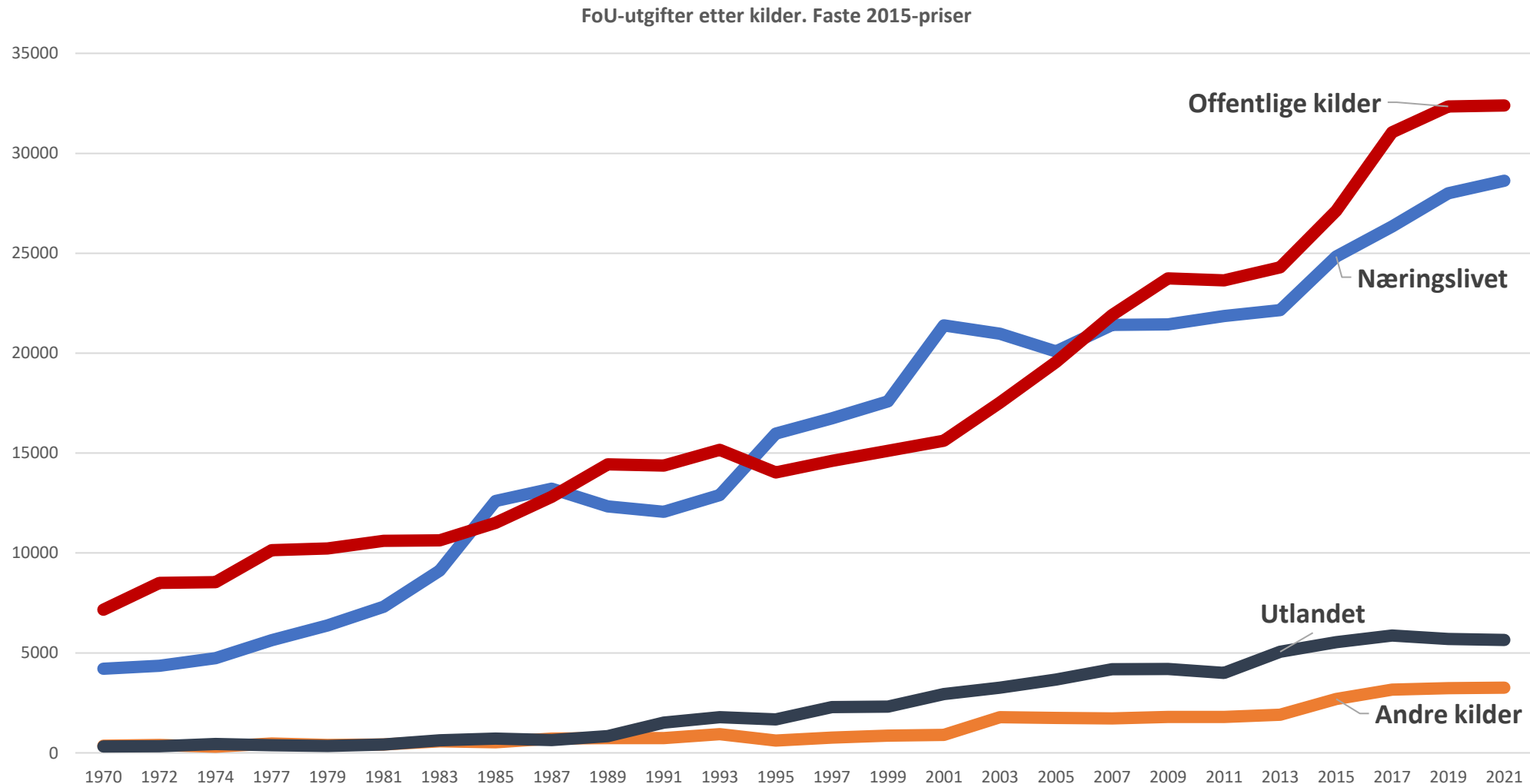

Snart 100 000 som jobber med FoU

FoU-personale i Norge 1970-2022, fordelt på sektor

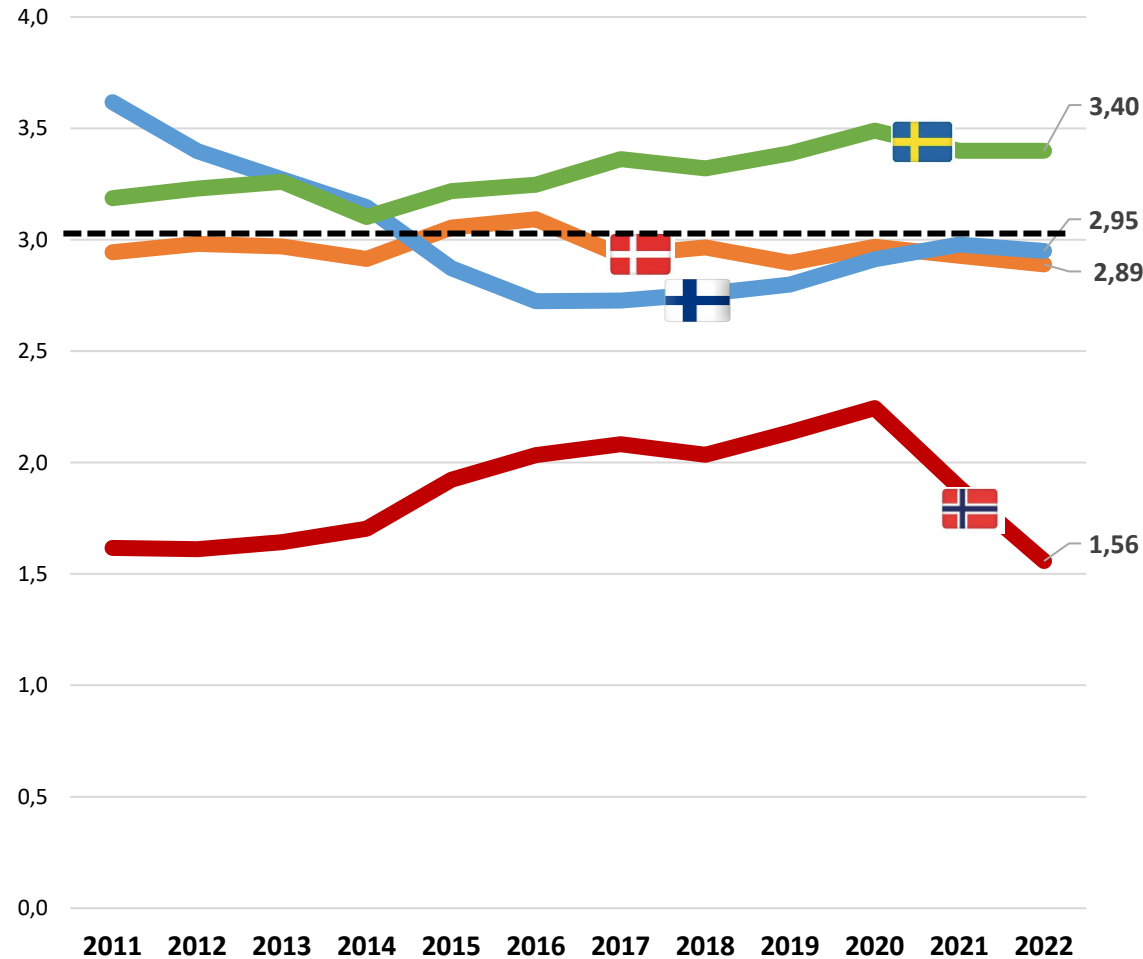
Betydelig ressursvekst siste 50 år

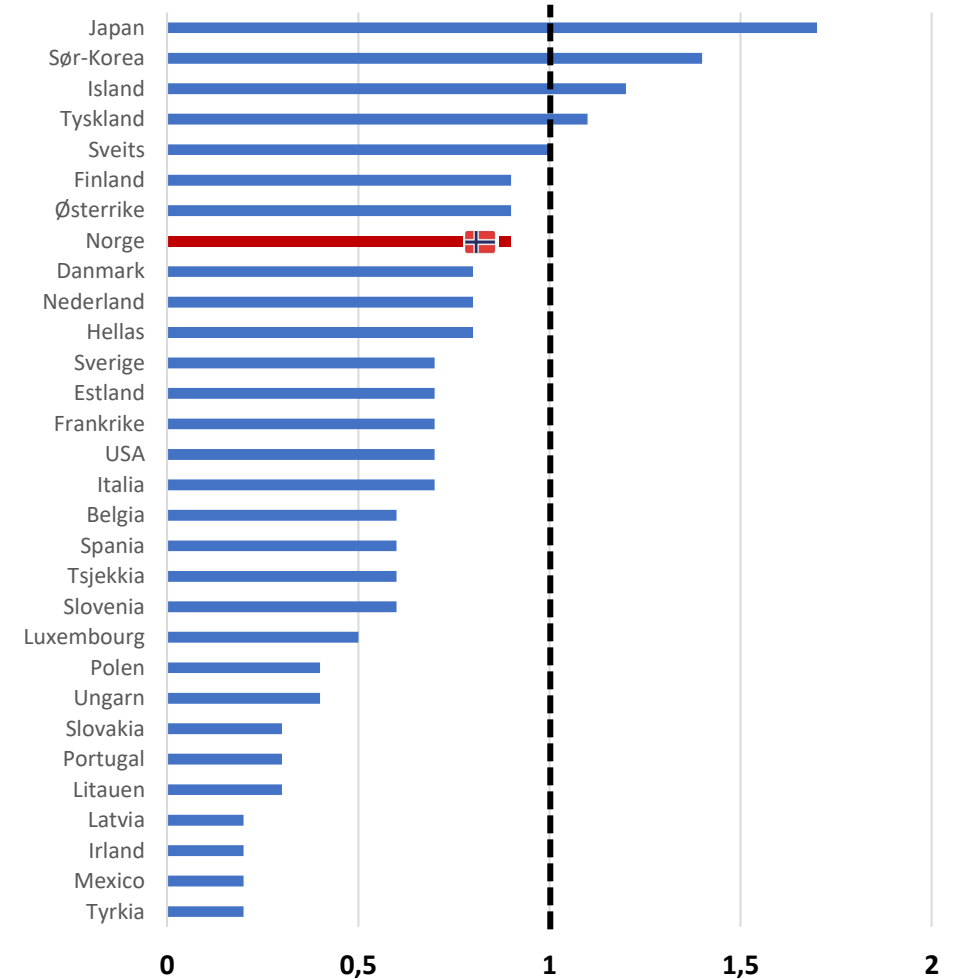
Kilder: SSB-FoU-statistikk

...men langt bak 3-prosent og under 1 prosentmålet

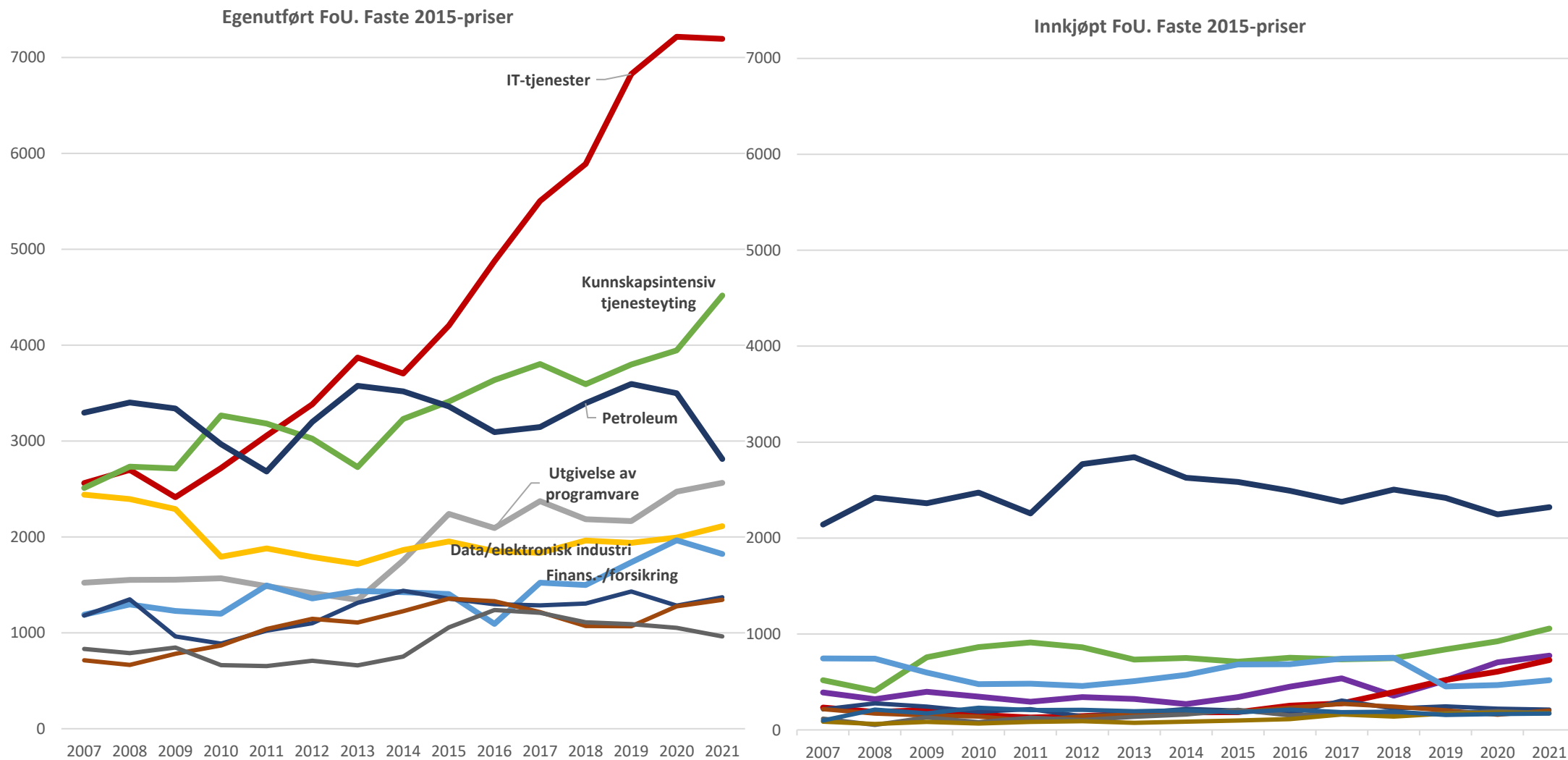
Samlede FoU-utgifter som andel av BNP.
Nordiske land 2011-2022

Offentlige FoU-bevilgninger som andel av BNP.
OECD-land 2022

Høy vekst i egenutført FoU i IT og kunnskapsintensive tjenester Stagnasjon/nedgang i petroleumsnæringene

Kilder: SSB-FoU-statistikk

Ekstern finansiering vs. grunnfinansiering

«Det er ikke gitt at vi skal ha statlige program som genererer søknader og byråkrati, men dette er noe vi forventer at dere (UH-institusjonene) tar ansvar for selv...»

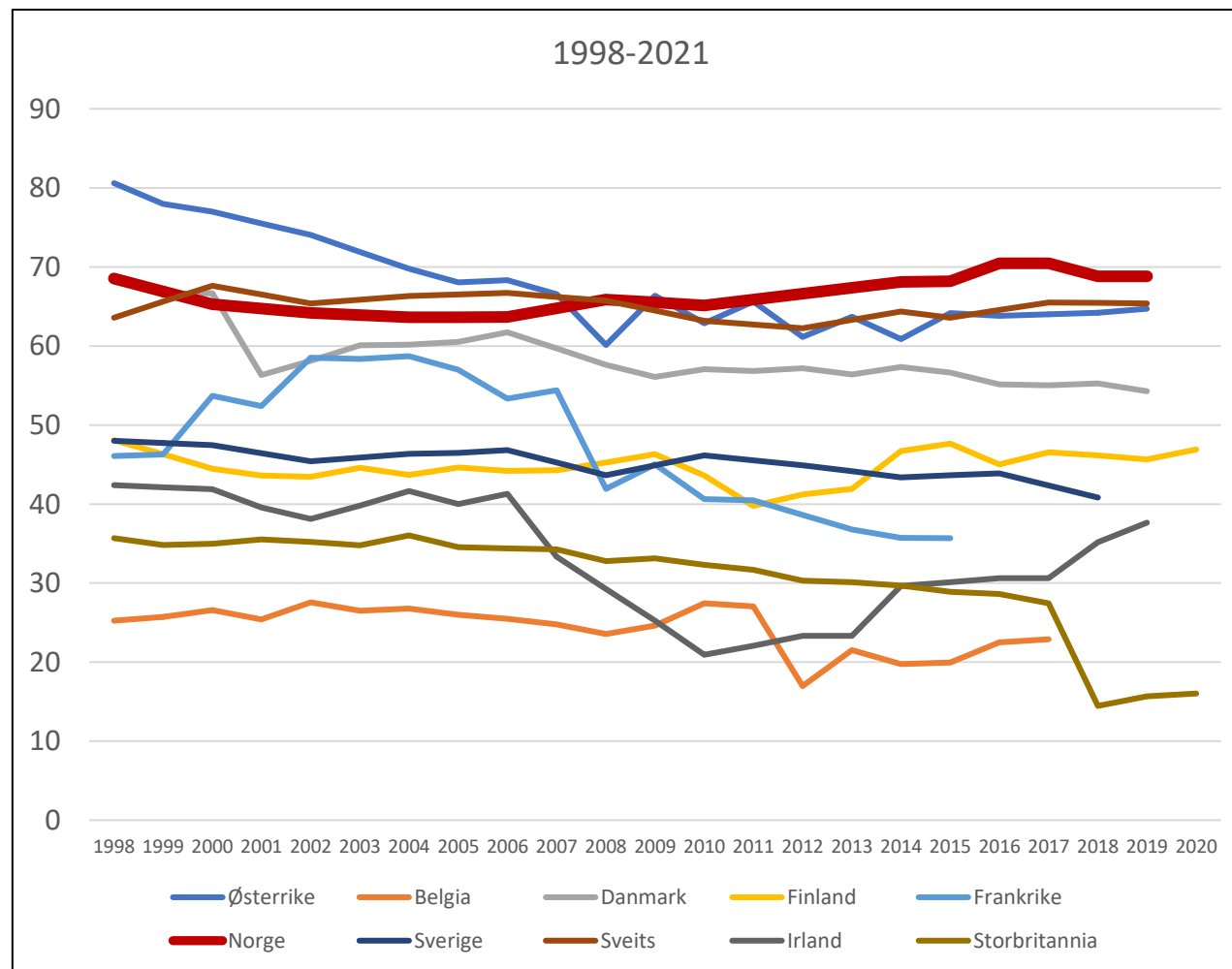
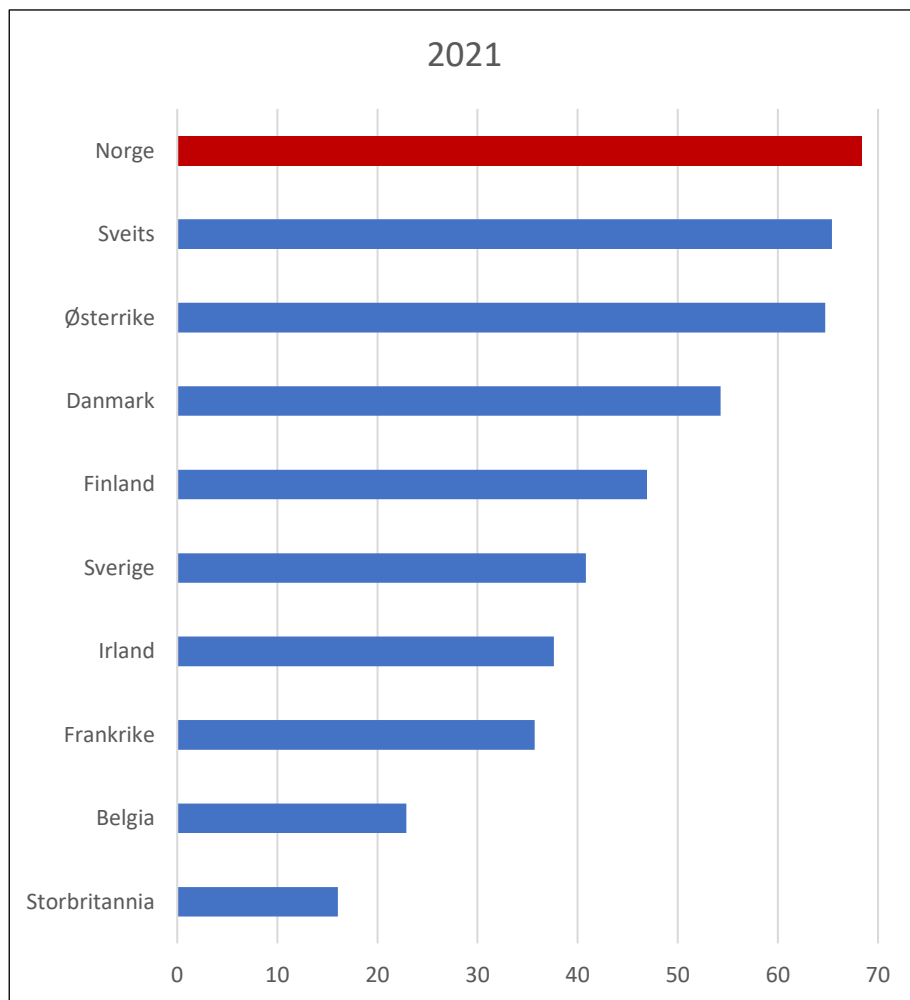
Forsknings- og høyere utdanningsminister Ola Borten Moe
Kontaktkonferansen 2023

«Det må være et mål i planperioden at basisfinansieringen som andel av finansieringssystemet økes»

Flertallsmerknad i Stortingets innstilling om LTP:

UH-sektorens grunnfinansiering av FoU er blant de høyeste i Europa

Kilder: OECD-MSTI 2022-1

Forskningsrådsballen lagt død...

«På bakgrunn av innspela og ekspertgruppemøta er vurderinga at det **ikkje er behov for større endringar i Forskningsrådet no.** I systemmeldinga er det derfor viktig å rette større merksemd mot andre tema».

*Forsknings- og høgere utdanningsminister Oddmund L. Hoel,
invitasjonsbrev 12. februar 2024*

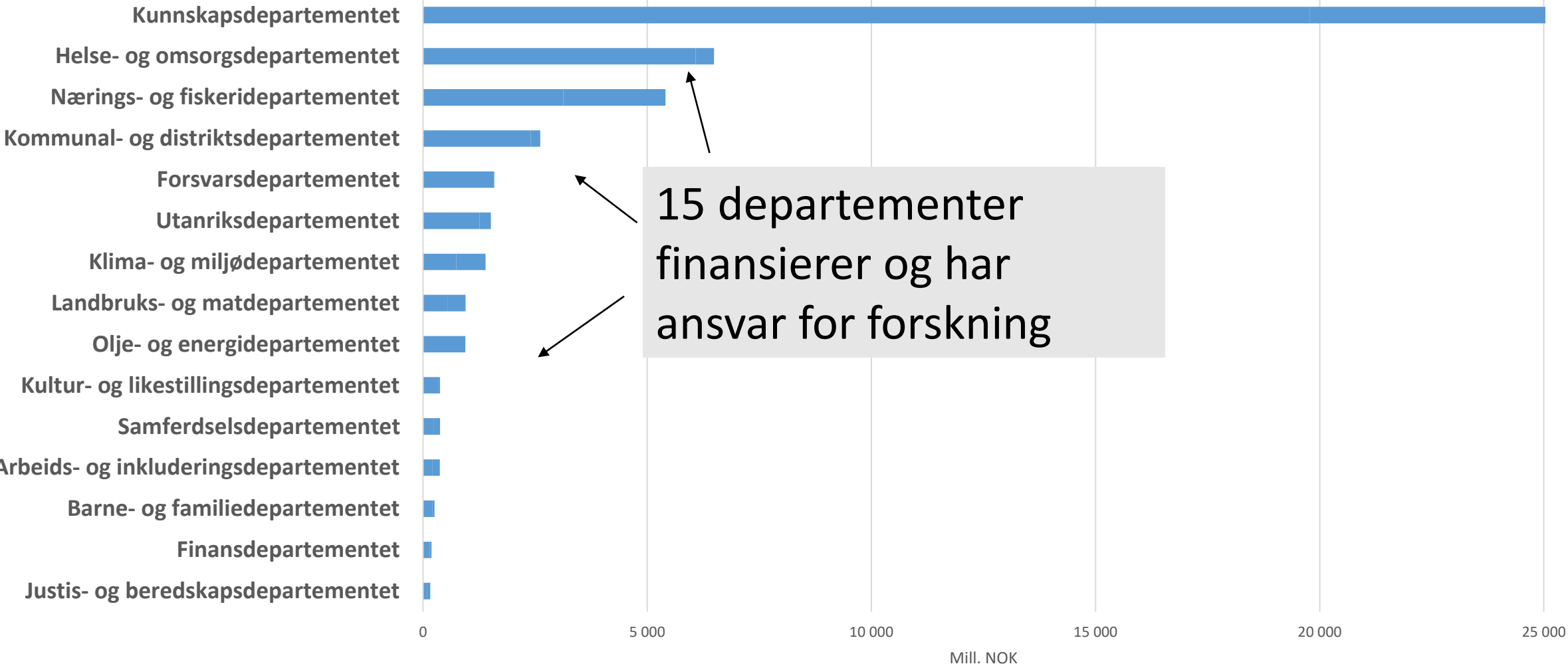
...men kanskje ikke helt død

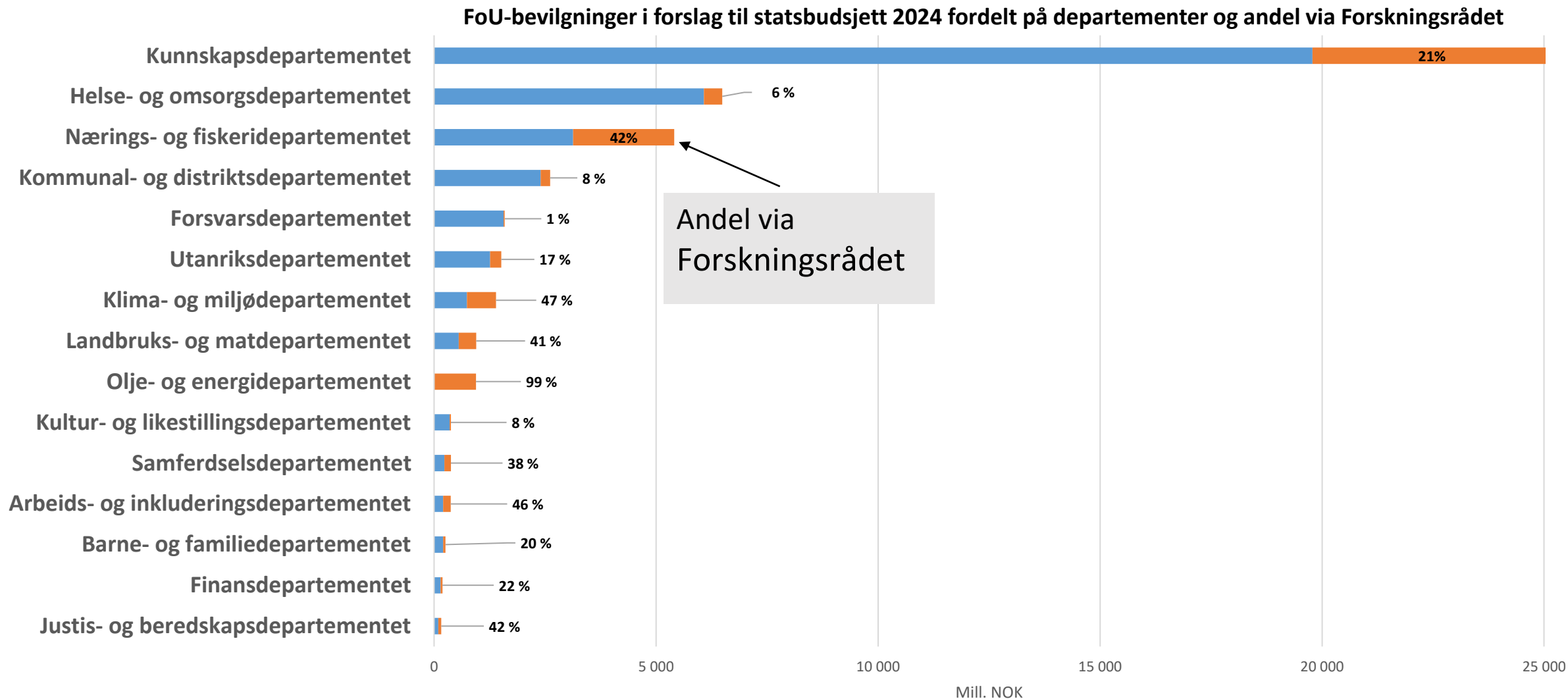
Mine refleksjoner fra møteserien om Forskningsrådet

- «Ett sterkt og uavhengig forskningsråd». Bråket har stilnet, men spenningene er der.
- Det blir aldri enighet om kvalitet: Begrepet og kriteriene må differensieres
- Porteføljestyling bør ikke delegeres helt
- Et råd for alt: Forskningsrådet kan gjøre mer, men ikke alt
- Sektorprinsippet bør utvikles, ikke avvikles

Sektorprinsippet: Forskning for politikk i praksis

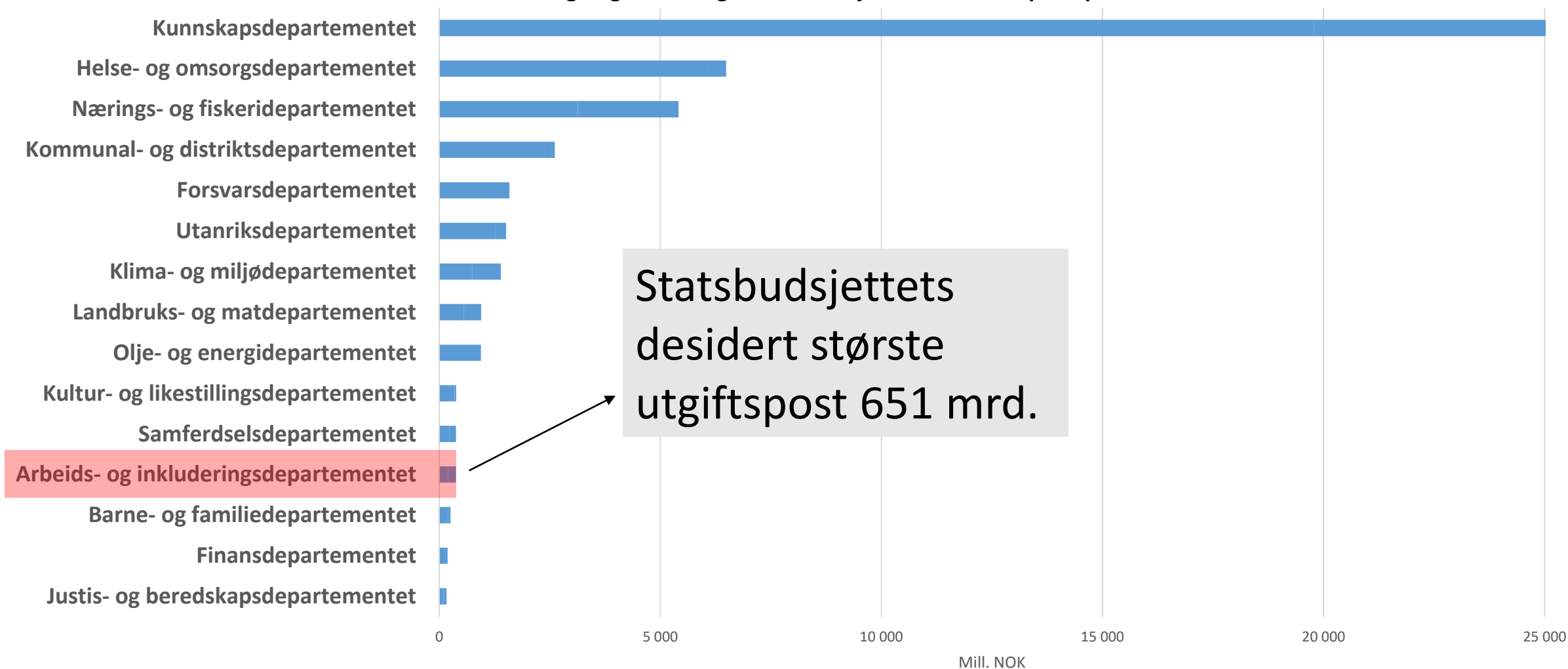

Har vi mekanismer som kobler forskning til behov?

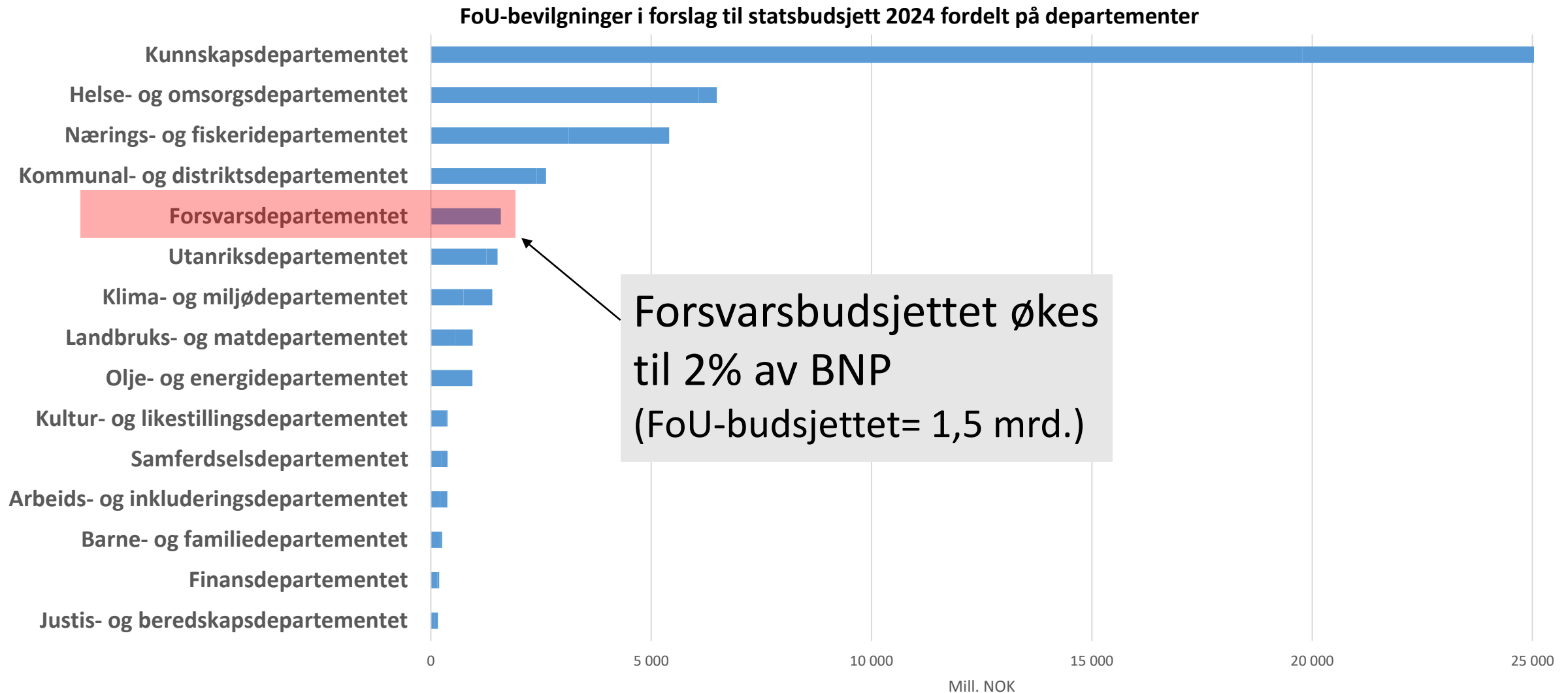

Er samfunnsbehov koblet til forskningsbehov...?

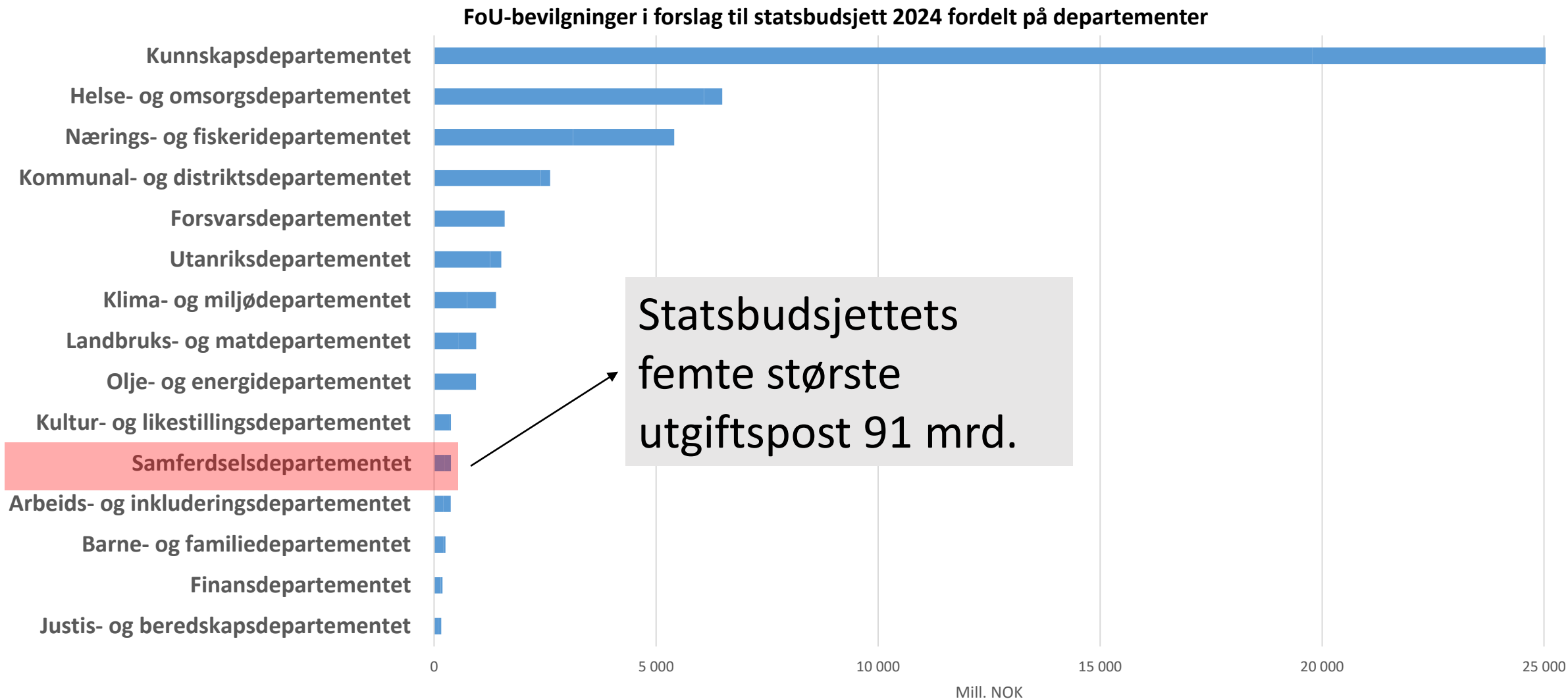
FoU-bevilgninger i forslag til statsbudsjett 2024 fordelt på departementer

Er samfunnsbehov koblet til forskningsbehov...?

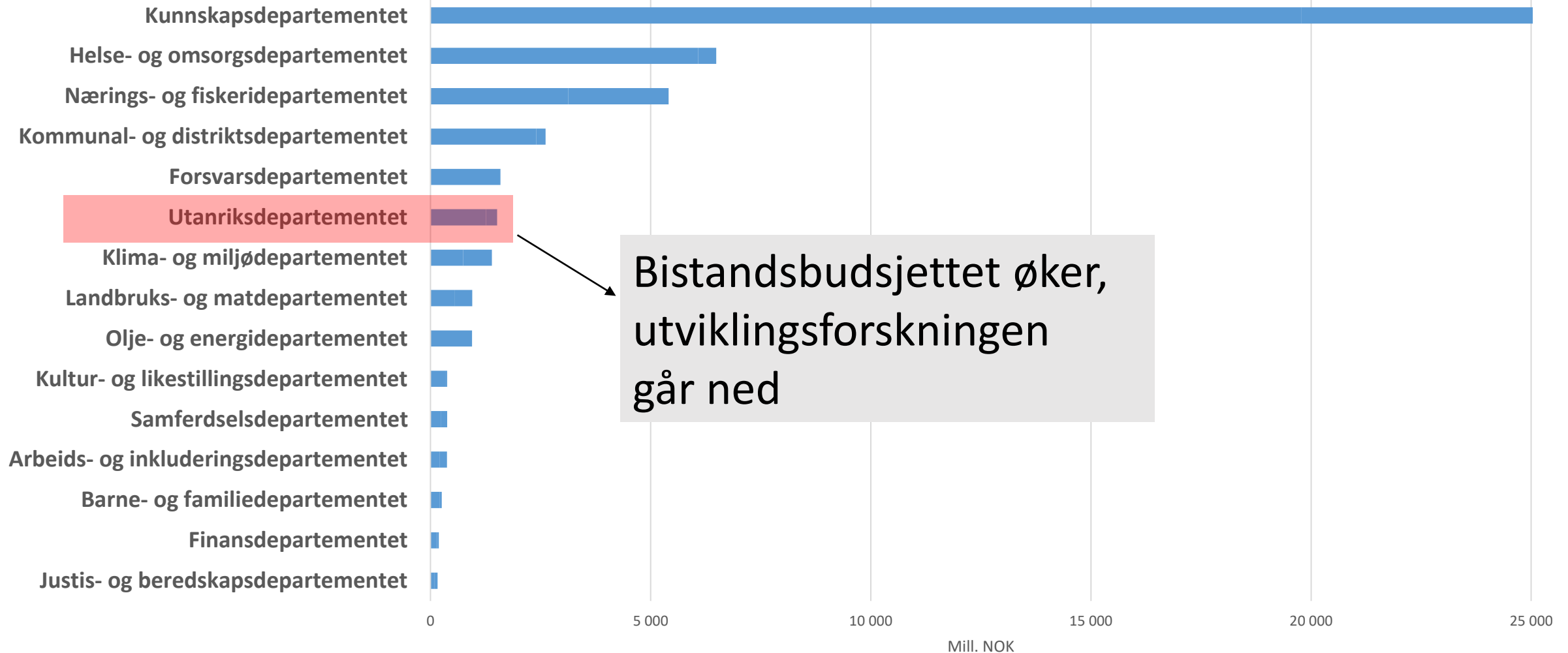

Er samfunnsbehov koblet til forskningsbehov...?

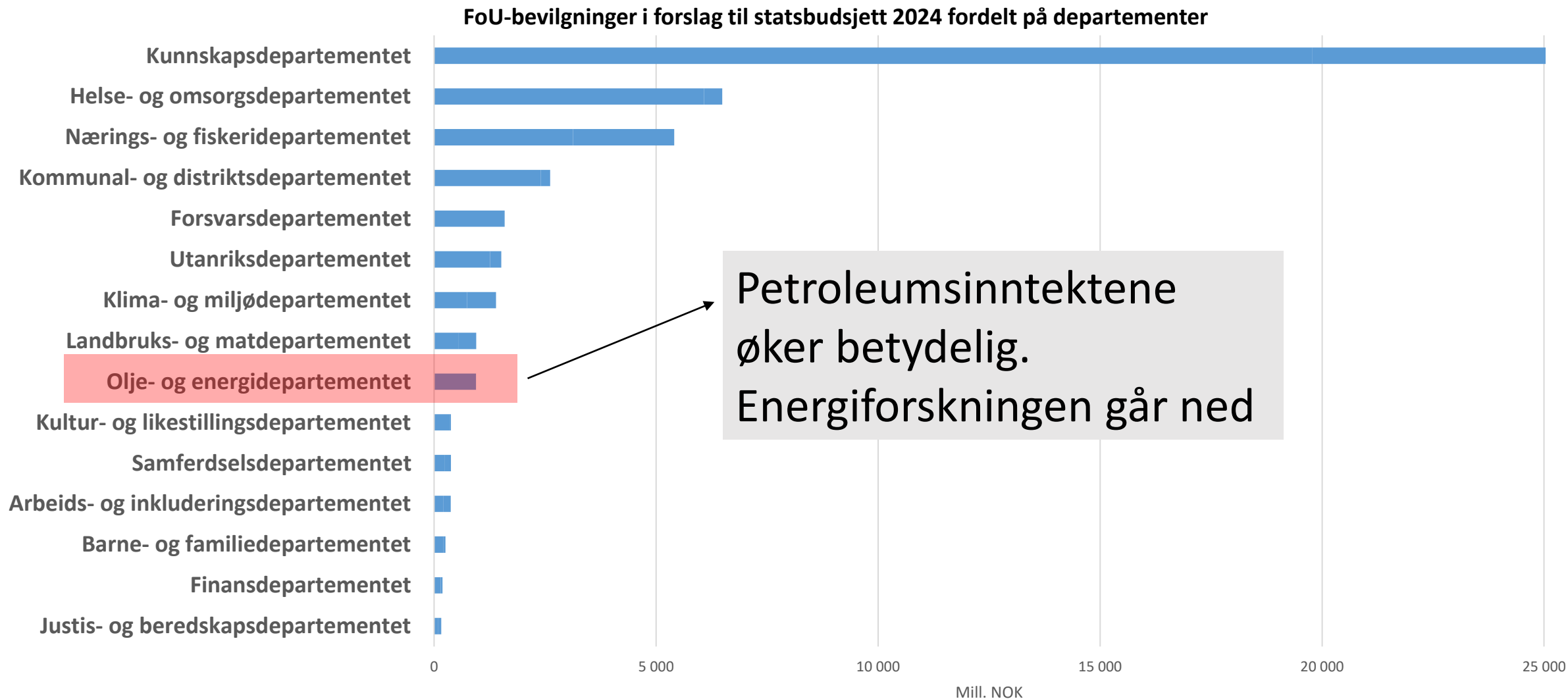

Er samfunnsbehov koblet til forskningsbehov...?

FoU-bevilgninger i forslag til statsbudsjett 2024 fordelt på departementer

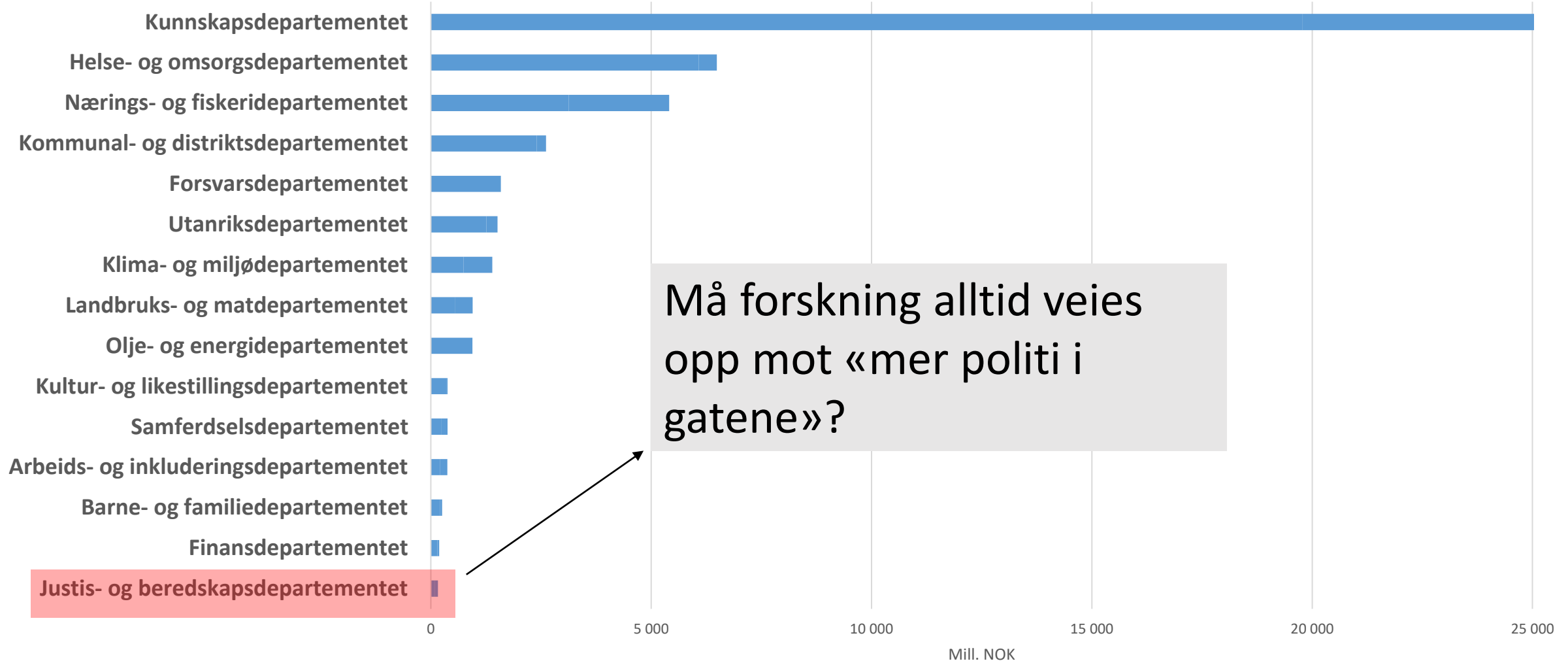

Er samfunnsbehov koblet til forskningsbehov...?

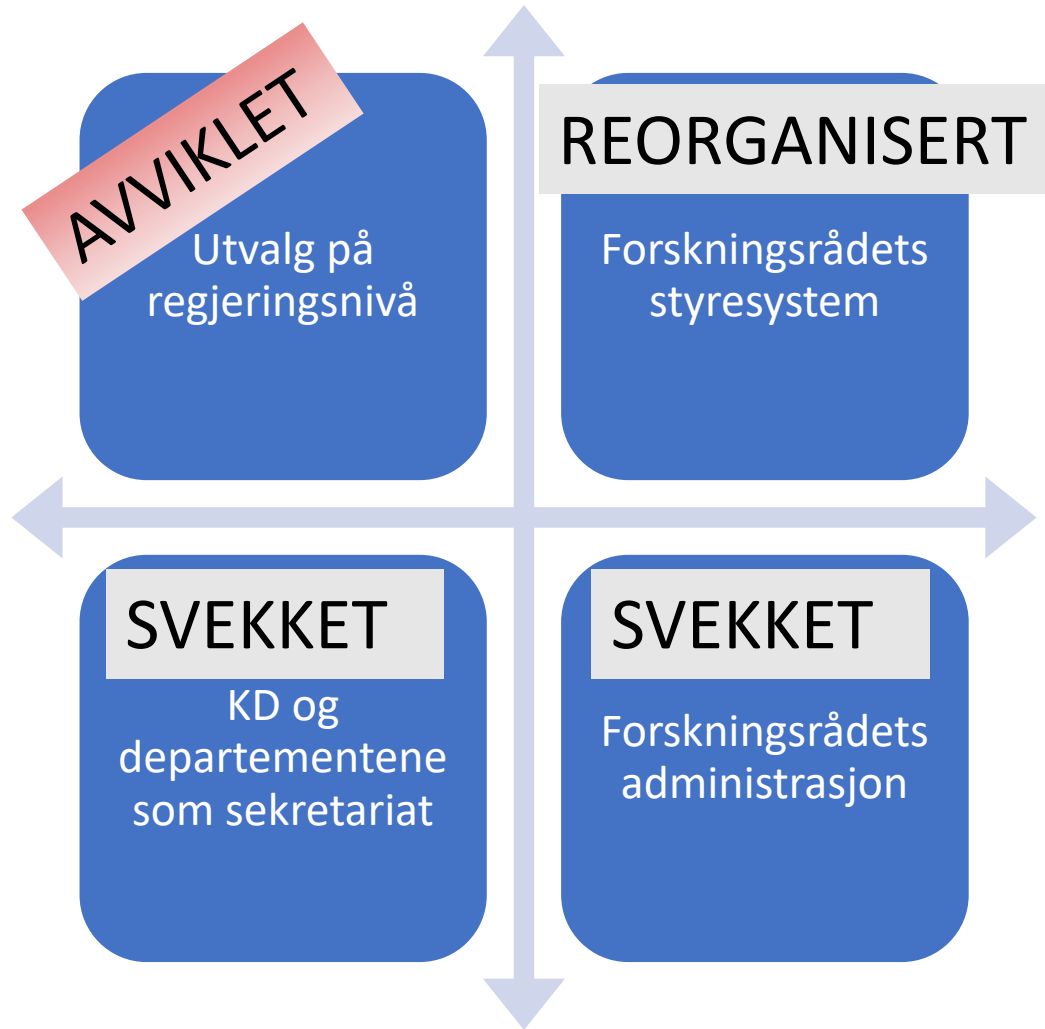

Er samfunnsbehov koblet til forskningsbehov...?

FoU-bevilgninger i forslag til statsbudsjett 2024 fordelt på departementer

Har vi mekanismer for å koordinere politikken?

«Uansett må koordineringen av forskningspolitikken forbedres og forsterkes»

Regjeringens langtidsplan, 2022

Sentrale systemspørsmål (til diskusjon)

- Trenger vi nye finansieringsformer og -kilder
- Sentralstyrt eller sektorstyrt forskning?
- Fra «verdensledende» til «tilgjengelig»: har kvalitet fått et annet innhold?
- Hvordan prioritere forskning i en tid med ressursknapphet og færre incentiver?
- Åpen forskning: Fra ideal til problem?